

SERIE "MISDRIJF, VERGELDING, VERGEVING." -gespreksavond 1.

Doelstelling:

Wij bekijken de criminaliteit vanuit de gezichtshoek van het slachtoffer.

1. Eigen ervaringen:

Er is sprake van een groeiend gevoel van onveiligheid. De criminaliteit neemt toe. En dus ook de aantallen slachtoffers.

Belangrijk is allereerst de eigen beleving van de deelnemers naar boven te halen.

a. Bent u wel eens slachtoffer van een misdrijf geweest? Zo, ja, wilt u daar iets over vertellen. Wat is het effect van dat misdrijf op uw leven geweest? Hoe bent u opgevangen?

Of kent u in uw familie- of vriendenkring slachtoffers van een misdrijf? Kunt u vertellen wat voor invloed dat misdrijf op hun leven heeft gehad.

b. Voelt u zich onveilig? En waar voelt u zich onveilig? Wat is het gevolg voor uw leven? Wat is er volgens u aan die onveiligheid te doen?

2. Bijbelverhaal.

Wij lezen de gelijkenis van de Barmhartige Samaritaan. (Lukas 10,30-37)

- Een paar mensen vanuit de gezichtshoek van het slachtoffer.
- Anderen vanuit de gezichtshoek van de priester en de leviet
- Weer anderen vanuit de gezichtshoek van de Samaritaan.

In antwoord op de vraag: "Wie is mijn naaste?" vertelt Jezus de volgende gelijkenis:

"Een man was onderweg van Jeruzalem naar Jericho. Op een gegeven moment werd hij overvallen door een bende rovers. Ze pakten hem alles af, ranselden hem af en lieten hem halfdood achter. Toevallig kwam er een priester langs. Hij zag die man wel liggen, maar liep met een boog om hem heen. Datzelfde gebeurde toen een leviet langs die plek kwam waar de man lag. Hij zag hem wel, maar ook hij liep met een boog om hem heen. Een Samaritaan die op reis was kwam daar ook langs. Maar toen hij de man zag liggen, kreeg hij medelijden. Hij ging naar hem toe, druppelde wat olie en wijn op zijn wonden en deed er verband om. Daarna zette hij hem op zijn eigen ezel en bracht hem naar de herberg, waar hij hem verder verzorgde. De volgende morgen pakte hij twee zilverstukken en gaf ze aan de herbergier. Zorg goed voor hem, zei hij. En als je soms nog meer geld voor hem moet uitgeven, dan zal ik je dat wel betalen op mijn terugreis.

Wat denkt u? Wie van die drie is nu de naaste geweest van de man die overvallen was?

De wetgeleerde antwoordde: Hij die zo goed is geweest om hem te helpen.

Toen zei Jezus tegen hem: Doet u dan voortaan net zo!"

a. Vertel elkaar over de gevoelens die bij u bovenkomen bij het inleven in de drie verschillende rollen.

b. Welke verontschuldigungen zouden de priester en de leviet hebben kunnen aanvoeren? En wat vindt u daarvan? Kunt u zich dat voorstellen?

c. Wat kost de de samaritaan om de man te helpen? Waarom doet hij dat?

d. Hoe zou het slachtoffer tegen de daders aankijken? En wat is het effect van deze overval op zijn verdere leven?

3. Onze houding tegenover slachtoffers:

Wij lezen een fragment uit een verhaal van een slachtoffer van een overval, Marja van de Heuvel. (uit "Opgenomen-Witteveen bij de psychiater")

- * Reageert u eens op dit verhaal.
- * Wat zou u kunnen doen om zo iemand te helpen?
- * Welke problemen ziet u om zo iemand te helpen?
- * Wat zou de betekenis van het geloof kunnen zijn bij deze hulp?

4. Bemiddeling tussen slachtoffer en dader.

Tegenwoordig pleiten sommige gevangenispastores voor bemiddeling tussen slachtoffer en dader. Het zou misschien voor beiden goed zijn als er een ontmoeting zou plaatsvinden. Voor de dader om de gelegenheid te krijgen om spijt te betuigen en vergeving te vragen. Voor het slachtoffer omdat zij altijd met vele vragen zit: Waarom ik? Wat bezielt zo'n dader? Hoe kan iemand zo grof geweld gebruiken? Weet hij wel wat hij mij heeft aangedaan?

- * Acht u het zinvol, dat een dader en een slachtoffer elkaar ontmoeten?
- * Aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om zo'n ontmoeting mogelijk te maken?
- * Zou er sprake van kunnen zijn, dat het slachtoffer de dader vergeeft of mag je dat niet van haar vragen?

* iets aan hebben. Jem eens

wedeaanvallen of moet uren achtereen huilen. Mensen vinden ook dat ze weer aan het werk moet. Op dit moment wordt Marja behandeld met een hypnotherapie. Deze therapie is erop gericht haar de ervaringen die zij op het moment van de overval had, opnieuw te laten beleven. Marja zegt geschrokken te zijn hoeveel woede er kan loskomen. Vaak voelt ze zich na een hypnosebehandeling een stuk beter.

MARJA VAN DE HEUVEL:

Toen ik die twee zag komen, dacht ik nog: Dit is niet echt... totdat de grootste van de twee, de donkere jongen, me vastpakte en me in de hoek sleurde en een mes op mijn keel zette... Eerst dacht ik nog dat hij gewoon mijn keel dichtkneep... maar later voelde ik dat mes in mijn hals...

Ik heb echt gedacht dat ik dood zou gaan en ik schijn ook heel hard te hebben liggen gillen... Daar weet ik helemaal niks meer van...

Ik keek hem recht aan... Maar die ogen zal ik nooit kunnen vergeten... Het waren van die hele donkere ogen en ze zaten goed onder de drugs... De pupillen waren heel groot... die twee ogen door die panty en die bivakmuts... Ja, dat is heel angstaanjagend...

Er schiet zoveel door je heen... Ik heb nog gedacht: Goh... ik heb Petra nog aan de telefoon gehad... dat is dus de laatste die me levend heeft gesproken... In een paar seconden tijd schiet echt je hele leven door je heen... Dat zeggen ze altijd maar het is wel echt waar...

Je wilt erover blijven praten, praten en praten... Ik kan me ook wel indenken dat het voor andere mensen zo is van: "Ja, nou hebben we het wel gehoord en ga nou maar weer werken..." Maar ik zit ermee... Soms heb ik het gevoel dat ik weer dood ga... en niemand snapt dat...

Als ik droom, moet ik dingen doen die ik niet durf, dat die overvaller mij in zijn macht heeft: dat ik moet zwemmen tot ik niet meer kan... of wegzak in het drijfzand... Het is zo duidelijk dat hij me nog in zijn macht heeft... dat is gewoon heel angstaanjagend...

Je voelt gewoon telkens dat hij echt tegen je lichaam aangedrukt staat... Je voelt hem ademen... Je voelt zijn kracht... voortdurend... Je ziet gewoon die ogen die zeggen: "Ik steek je overhoop," en je hoort die klik van die stiletto, telkens weer...

Die woede die eruit komt – ook tijdens de behandeling – maakt op dat moment een totaal ander mens van je... Als die aanvallen van woede er zijn, dan maakt dat een soort beest van je... En daar ben ik wel van geschrokken...

Je weet gewoon niet meer hoe alles moet... werken... Ik zou nu niet weten hoe... Je weet niet meer hoe je moet koken... afwassen... stofzuigen... Je wilt wel gaan stofzuigen, maar dan zie je die stofzuiger staan en dan is het alsof je tegengehouden wordt...

Ik heb vaak gedacht van: God... was het maar een vakje dat ik eruit kon halen... wassen of kon soppen en weer terug kon zetten... die twee minuten gewoon schoonmaken en hup... het leven gaat verder zoals het altijd is geweest... Maar het is juist omgekeerd: mijn hele leven zit in die twee minuten van die overval...

REACTIE VAN DR. N. NICOLAI:

"Marja heeft een zeer ingrijpende gebeurtenis meegemaakt. Dit is nu een voorbeeld van een type één trauma, een enkelvoudige eenmalige schokkende ervaring. Het zijn misschien een paar minuten geweest, maar die hebben haar leven in een totale chaos gestort. Dit zijn zulke schokkende gebeurtenissen dat ze mensen op hun grondvesten doen schudden. Elke voorspelbaarheid en veiligheid van de omgeving ver-

Doelstelling.

Wij bekijken de criminaliteit vanuit de gezichtshoek van de dader.

1. Onze houding tegenover hen die een misdrijf hebben gepleegd.

* Hoe oordelen wij over hen die een misdrijf hebben gepleegd?

* Als wij onszelf vergelijken met hen die een misdaad op hun geweten hebben, valt de vergelijking hoogstwaarschijnlijk in ons voordeel uit. Waarin onderscheiden wij ons van hen die een misdrijf hebben begaan? Waarom zij wel en wij niet?

2. Gelijkenis van de farizeeër en de tollenaar (Lukas 18,9-14).

Met het oog op sommigen die, overtuigd van eigen gerechtigheid, de anderen minachten, vertelde hij de volgende gelijkenis. "Twee mensen gingen naar de tempel om te bidden; de één was een Farizeeër en de ander een tollenaar. De Farizeeër stond met opgeheven hoofd en bad bij zich zelf als volgt: "God, ik dank U dat ik niet ben zoals de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, echtbrekers of ook als die tollenaar daar. Ik vast tweemaal per week en geef de tienden van al mijn inkomsten."

Maar de tollenaar bleef op een afstand staan en wilde zelf zijn ogen niet opheffen naar de hemel, maar hij klopte zich op de borst, en zei: "God, wees mij zondaar genadig." Ik zeg u: deze ging gerechtvaardigd naar huis en niet die andere; want alwie zich zelf verheft, zal vernederd worden, maar wie zich zelf vernederd, zal verheven worden.

1. Met wie identificeren wij ons het makkelijkst? Hoe komt dat?

2. Wat is het effect van het oordeel van de Farizeeër op de tollenaar?

3. Een toepassing van de gelijkenis lezen we in het fragment "Meer dan hun tekort". (Jan Eerbeek in De Open Poort febr.95)

Mensen kunnen worden aangesproken op hun negatieve kanten, maar ze kunnen ook ontdekt worden aan hun misschien wel verborgen mogelijkheden. Het is de taak van het pastoraat het oorspronkelijke in mensen te ontdekken en hen daarin te bevestigen.

Mensen die met justitie in aanraking komen worden vaak alleen maar beoordeeld vanuit hun tekort. Ze vallen samen met wat ze hebben misdaan en ze worden volledig vereenzelvigd met dat waarin ze hebben gefaald.

Nogal eens voelt men zich buiten de gevangenis ver boven hen verheven.

De kwaden zitten dan achter de muren en wij, als de goeden, kijken van buitenaf op hen neer. Het kwaad is gelokaliseerd in criminelen en misdadigers. En de wereld is simpel verdeeld in "zij" en "wij". Soms wordt vanuit die invalshoek tegen het justitiepastoraat aangekeken. Dan krijgen justitie-pastores vragen als: "Zijn ze zich nu ook wel van hun schuld bewust?" Of "komen ze ook wel eens tot bekering?" Of "ze gaan zeker naar de kerk om uit hun cel te zijn, voor de gezelligheid en voor de koffie."

a. Zou u die vragen die Jan Eerbeek opsomt, ook stellen? Zo ja, waarom?
Zo nee, waarom niet?

b. Wat is het effect, als je als mens voortdurend op je tekort, op je falen wordt aangesproken?

4. Welke plaats heeft "de tollenaar" in de kerk en wat zegt dat over de kwaliteit van de gemeente?

3. Schuld en vergeving.

Het is duidelijk, dat wie een misdrijf heeft gepleegd, geconfronteerd wordt met zijn schuld. Hoe moet hij dat verwerken? Durft hij bekennen of is de schuld te ernstig zodat hij die niet onder ogen kan zien en deze in een houding van onverschilligheid ontkent? Wat is er nodig om tot erkenning van eigen schuld te komen?

Heel belangrijk is of anderen in hem een mens blijven zien die niet samenvalt met wat hij misdreven heeft.

De gevangenispastor M.J. Janssen schrijft:

Nu speelt, of ik voor hem naaste kan zijn, medemens, eventueel mens van God. Wijs ik hem terug naar zich zelf op zo'n manier, dat hij zich in zijn naaktheid afgewezen voelt, of mag hij er voor mij zijn zoals hij is.

-Zijn diepste vraag is steeds: Ben ik voor jou een mens? Hij vraagt mij voortdurend of hij niet door de bodem van het menselijk bestaan is heen gezakt. Is er voor hem nog een dragende grond?

Binnen de religieuze dimensie van het bestaan speelt barmhartigheid een wezenlijke rol. Zonder barmhartigheid vallen wij allen uit het bestaan. Hoe belangrijk het recht ook is in onze samenleving en hoezeer dit recht ook moet worden gehandhaafd, als er geen barmhartigheid is valt ieder mens door de bodem van het bestaan. "Wie zou ik worden waart Gij niet bereid om als ik val, mij telkens op te vangen".....

Enkele barmhartigheid kan het antwoord zijn op de vraag naar de menselijkheid van iemand. En dan niet verstaan als de houding van een volmaakte naar een onvolmaakte, maar als houding van diepe verbondenheid. Barmhartigheid vermag je te doen inzien, dat je niet minder waard bent dan de ander tegenover je. Barmhartigheid wordt zo de ruimte waarbinnen vergeving plaats kan vinden. Vergeving is den het er mogen zijn met alle falen. Vergeving streept het falen niet weg, maar helpt het falen dragen.

1. Hoe belangrijk is voor ons persoonlijk het geloof in de vergeving der zonden? *in hoeverre hebben wij dat wel deels verheeld heb*

2. Hoe beïnvloedt dat geloof in vergeving onze houding tegenover wie een ernstig misdrijf heeft gepleegd?

Doelstelling:

Wij kijken naar de criminaliteit vanuit de maatschappelijke en kerkelijke invalshoek.

1. Stelling:

"De ontkerkelijking waardoor mensen zelf moeten uitzoeken, wat waarden en normen zijn, is een belangrijke oorzaak van criminaliteit."

- * Bent u het met deze stelling eens?
- * Welke oorzaken ziet u (nog meer) voor de stijging van de criminaliteit?

2. Het belang van de opvoeding.

In verhalen van delinquenten blijkt steeds weer dat hun jeugd een grote invloed heeft op hun gedrag.

Wij kijken naar het belang van een goede opvoeding/thuissituatie.

- * Wat is daarin belangrijk? *welke waarden van lev*
- * Welke normen en waarden zijn wezenlijk om mee te geven.

3. Gelijkenis van de verloren zoon. (Lukas 15, 11-32)

Tot de centrale waarden die wij aan onze kinderen meegeven, behoort het evangelie, de goede nieuws van de nieuwe kans die geboden wordt. Dit wordt uitstekend verwoord in de gelijkenis van verloren zoon.

Wij lezen deze gelijkenis vanuit verschillende invalshoeken:

- a. de verloren zoon
- b. de vader
- c. de oudste broer.

Jezus vertelde: Iemand had twee zoons. De jongste zei tegen zijn vader: Vader, geef mij alvast het deel van uw bezit, dat voor mij bestemd is. Toen verdeelde de vader zijn bezittingen. Kort daarna verkocht de jongste alles en ging met het geld op reis naar een ver land. Daar leefde hij er vrolijk op los en maakte al zijn geld op. Maar toen hij niets meer over had, brak er in heel dat land zware hongersnood uit. Ook hij begon gebrek te lijden. Hij trok er op uit en kon met veel moeite werk vinden bij één van de mensen daar. Die stuurde hem naar zijn land om op de varkens te passen. Hij had zo'n ontzettende honger, dat hij het varkensvoer wel had willen opeten. Maar van niemand kreeg hij wat.

Toen kwam hij tot bezinning en zei bij zich zelf: Al die arbeiders van mijn vader hebben meer dan genoeg te eten. Maar ik kom hier om van de honger. Weet je wat, ik ga terug naar mijn vader en dan zeg ik tegen hem: Vader, ik heb verkeerd gedaan tegen God in de hemel en tegen u. Noem me maar niet langer uw zoon. Dat ben ik niet waard. Behandel me maar gewoon als één van uw arbeiders.

Hij stond op en ging naar zijn vader terug. Hij was nog ver van huis toen zijn vader hem al zag. Omdat hij medelijden met hem kreeg, holde hij naar zijn zoon toe, sloeg zijn armen om hem heen en kuste hem. De zoon zei tegen hem: Vader, ik heb verkeerd gedaan tegen God in de hemel en tegen u. Noem me niet langer uw zoon. Dat ben ik niet waard.....

Maar de vader zei tegen zijn knechten: *Vlug! Vlug! Haal de mooiste kleren die we in huis hebben en laat hem die aantrekken. Doe een ring aan zijn vinger en geef hem een paar sandalen. Haal het vetgemeste kalf en ga het slachten! We moeten er een feestmaal van maken! Want deze zoon van mij was dood, en nu leeft hij weer! Ik was hem kwijt en nu heb ik hem weer gevonden!* Toen werd het een groot feest.

Zijn oudste zoon was nog bezig op het land. Toen hij dicht bij huis kwam, hoorde hij dat ze muziek maakten en aan het dansen waren. Hij riep een knecht bij zich en vroeg wat er aan de hand was. Uw broer is terug, antwoordde de knecht. Daarom heeft uw vader het vetgemeste kalf laten slachten. Zo blij is hij dat hij hem gezond terug heeft.

Maar de oudste zoon werd woedend en wilde niet eens naar binnen gaan. Toen kwam zijn vader naar buiten en zei: *Jongen, kom toch binnen!*

Maar hij antwoordde zijn vader: *Luister eens. Ik werk nu al zo veel jaar bij u, en ik heb nog nooit iets gedaan wat van u niet mocht! En wat hebt u mij in al die tijd gegeven? Nog geen geitebokje om met mijn vrienden ook eens een pleziertje te hebben! Maar die mooie zoon van u, die heeft alles wat hij had, met slechte vrouwen opgemaakt! En hij hoeft maar terug te komen of u laat het vetgemeste kalf voor hem slachten!*

Maar zijn vader zei: *Mijn jongen, jij bent toch altijd bij mij. En alles wat van mij is, is net zo goed van jou. Trouwens, wat zouden we anders kunnen doen dan feestvieren en vrolijk zijn? Want die mooie broer, zoals jij hem noemt, was dood, en nu leeft hij weer. Ja, ik was hem kwijt en nu heb ik hem teruggevonden.*

a. In welke positie kunnen we ons het best verplaatsen? Hoe kijken we dan tegen de anderen in het verhaal aan?

b. Hoe belangrijk is de relatie van de zoon met de vader voor de jongste zoon?

c. Is er in onze gemeente plaats voor zulke "verloren zonen"?

Fragment uit interview met Lies Dieleman in "Opbouw" 7-10 1994

"Ze zeggen wel eens: Lies, die jaren in de gevangenis, daar kom ik wel overheen, dat moet gewoon zijn tijd hebben. Maar wat ik dan krijg, dat duurt mijn hele leven, in mijn familie, in mijn kerkelijke gemeenschap, heb ik levenslang. "Daar kan ik om stampvoeten." Dan denk ik: er is iets mis met kerkelijke en christelijke beleving. Want dit mag niet. Zo'n knul krijgt levenslang! Natuurlijk is het delict, dat hij heeft begaan erg, soms zijn er zelfs hele ernstige misdaden begaan. En dan praat ik ook over het begaan van moord. Toch zeg ik: er is bij ons iets mis, zo mogen we niet reageren.

Vr. Een gevangene is meer dan datgene waarvoor hij vastzit?

Inderdaad. Gevangenen die hun straf hebben uitgezeten, keren terug naar de kerkelijke gemeenschap die aan hen levenslang heeft opgelegd. Er is dan bijna geen helpende hand, nauwelijks iemand die zegt: ook voor jou is er vergeving, ook jij bent een mens. Dat is natuurlijk ook moeilijk, maar het moet wel. Kijk, het zijn natuurlijk geen lieverdjes... Toch horen ze er ook bij.